

**ПРОГРАМА ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ "ПРОГРАМА СВІТОВОГО
ТА ВІТЧИЗНЯНОГО МИСТЕЦТВА
ІСТОРІЯ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО МИСТЕЦТВА
(4 — 9 КЛАСИ)**

Навчальна програма художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти для Школи образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді. 6 років навчання.

Автор: Промська О. Л. – педагог Школи образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма «Історія світового і вітчизняного мистецтва» ставить своєю метою удосконалення особистості учнів, розвиток їх свідомості та культурного рівня. Гуманістична сутність програми полягає у вихованні аналітичних і професійних здібностей майбутніх спеціалістів у галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, їх духовності, творчих сил та ціннісних орієнтацій. Змістом програмних тем є сутність та закономірність художньої культури, котрі діють як на протязі всієї світової культури, так і специфічно в історії вітчизняної культури.

Навчальна програма «Історія світового і вітчизняного мистецтва» передбачає розкриття специфіки певної історико-культурної епохи, процесу формування того чи іншого стилю світового та українського мистецтва, ознайомлення з творами архітектури, скульптури, живопису, декоративно-прикладного мистецтва та біографіями митців.

Навчальна програма побудована на основі авторської програми «Історія світового і вітчизняного мистецтва» (Програми шкіл допрофесійної підготовки Рівненського міського Палацу дітей та молоді / відп. за вип. Кириленко С. В.; М-во освіти і науки України; Наук.-метод. центр серед. освіти; Рівнен. міськ. Палац дітей та молоді. – Рівне: Волин. обереги. – 2000. – 420 с.).

При складанні пропонованої програми були використані програми та методичні рекомендації з предмету «Художня культура» для загальноосвітніх навчальних закладів.

Пропонована навчальна програма пройшла апробацію, яка засвідчила її високу ефективність у досягненні прогнозованих результатів. До програми внесено доповнення, що відображають зміни у змісті окремих тем та практичних завдань. Основна увага при формуванні змісту програми приділялася забезпеченню системності, наступності та безперервності художньо-естетичної освіти при підготовці дітей в Школі образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді. В основу програми покладена ідея теоретичної підготовки дітей в Школі образотворчого мистецтва як необхідної складової системи профільного навчання на основному та вищому рівні, спрямованої на розвиток особистісно-оцінного ставлення до мистецтва, здатності до сприймання і творення художніх образів, потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовираженні.

Головною метою навчальної програми є всебічний гармонійний розвиток особистості учня, формування світогляду, вивчення закономірностей розвитку всіх видів світового та вітчизняного образотворчого мистецтва з найдавніших часів до наших днів.

Навчальна програма «Історія світового і вітчизняного мистецтва» має важливе значення у профільній підготовці майбутніх спеціалістів у галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, розв'язуючі такі **завдання:**

- Розширити світогляд учнів щодо досягнень вітчизняного та зарубіжного мистецтва;
- сформувати систему знань щодо загальних стилістичних особливостей зарубіжного й українського мистецтва в контексті історико-культурної ситуації кожного самостійного періоду;
- сприяти засвоєнню специфіки образотворчого мистецтва України; сутності національної своєрідності і іноземних впливів на формування українського мистецтва кожного періоду;
- сформувати навички самостійного пізнання, наукового дослідження, ґрунтовного закріплення знань;
- розвинути творче мислення, уміння формулювати висновки на основі вивченого матеріалу, застосовувати набуті знання, вміння, навички у професійній діяльності;
- сприяти самореалізації дитини в соціумі засобами мистецтва;
- сприяти професійному самовизначенню.

Навчальна програма реалізується у Школі образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді і розрахована на учнів 4-9 класу (10-16 років). Викладання навчальної програми розраховане на 6 років (4-9 класи), 284 години, з наступним розподілом годинного навантаження:

- I рік навчання (4 клас) — 36 годин, 1 год. на тиждень;
- II рік навчання (5 клас) — 36 годин, 1 год. на тиждень;
- III рік навчання (6 клас) — 36 годин, 1 год. на тиждень;
- IV рік навчання (7 клас) — 36 годин, 1 год. на тиждень;
- V рік навчання (8 клас) — 72 години, 1 год. на тиждень;
- VI рік навчання (9 клас) — 72 години, 1 год. на тиждень.

Практичні заняття проводяться у формі самостійних робіт учнів з репродукціями за творами образотворчого мистецтва, тестувань, контрольних робіт, підготовки презентацій, повідомлень учнів з питань культури та мистецтва.

Програма базується на досягненнях відповідної наукової галузі, вітчизняному та зарубіжному досвіді викладання аналогічних курсів та власному досвіді укладача у викладанні «Історії світового та вітчизняного мистецтва» в Школі образотворчого мистецтва. Програма чітко структурована, дає можливість для глибокого розуміння учнями закономірностей, загальних тенденцій та специфіки розвитку світового та українського образотворчого мистецтва на окремих етапах розвитку.

Структура та зміст програми відзначаються нестандартним підходом. Протягом першого року навчання (4-ті класи) передбачається вивчення різних видів, жанрів та технік образотворчого мистецтва, що є початковими відомостями про мистецтво і своєрідним підґрунтям для розуміння історії світового та вітчизняного мистецтва. Матеріал другого-шостого років навчання (5-9 класи) систематизовано таким чином, що історію українського мистецтва органічно включено у вивчення історії світового мистецтва. Весь матеріал програми поділений на розділи, що відповідають окремим історико-культурним епохам. В межах окремого розділу спочатку розкриваються особливості розвитку світового мистецтва, наступним етапом є вивчення специфіки мистецтва України. Це дає можливість провести певні паралелі, порівняльні характеристики, визначити ступінь європейських впливів і національної своєрідності українського мистецтва в певний історико-культурний період.

Теоретичні передбачають вивчення матеріалу з основних тем програми. Завдання практичних занять передбачають творчий підхід учнів до освоєння мистецтвознавчих знань, оволодіння навичками комплексного мистецтвознавчого мислення. Використання на практичних заняттях ігрових елементів — кросвордів, тестів, логічних завдань та вправ, схем, сприятиме активному засвоєнню навчального матеріалу.

Доцільним є використання у навчальному процесі якісних репродукцій творів мистецтва, мультимедійних презентацій як візуального ряду до теоретичних занять. Активному засвоєнню теоретичного матеріалу і розвитку естетичної культури сприятимуть відвідування виставок в музеях і галереях міста, участь у виставках, написання учнями відгуків і рецензій.

Протягом навчання проводиться поточний та підсумковий контроль знань. Підсумковий контроль проводиться в кінці першого та другого семестрів і здійснюється за допомогою комплексного контрольного завдання або тестування.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

І РІК НАВЧАННЯ (4 КЛ.)

№ п/п	Зміст	Кількість годин		
		Всього	теоретичні	практичні
1	Вступ	1	1	-
2	Живопис	10	7	3
3	Графіка	5	4	1
4	Скульптура	6	4	2
5	Архітектура	5	4	1
6	Декоративно-прикладне мистецтво	8	6	2
7	Підсумок	1	-	1
Всього		36	26	10

II РІК НАВЧАННЯ (5 КЛ.)

№ п/п	Зміст	Кількість годин		
		Всього	теоретичні	практичні
1	Вступ	1	1	-
2	Мистецтво первісного суспільства	1	1	-
3	Мистецтво Стародавнього Єгипту	6	4	2
4	Мистецтво античності	16	11	5
5	Мистецтво первісного ладу на території України	3	2	1
6	Скіфсько-сарматське мистецтво	6	5	1
7.	Античне мистецтво Північного Причорномор'я	2	2	-
8.	Підсумок	1	-	1
Всього		36	26	10

III РІК НАВЧАННЯ (6 КЛ.)

№ п/п	Зміст	Кількість годин		
		Всього	теоретичні	практичні
1	Вступ	1	1	-
2	Мистецтво середньовіччя в Західній Європі	9	6	3
3	Мистецтво Візантії	6	4	2
4	Мистецтво Київської Русі	12	8	4
5	Українське мистецтво XIV-першої половини XVI ст.	7	5	2
8.	Підсумок	1	-	1
Всього		36	24	12

IV РІК НАВЧАННЯ (7 КЛ.)

№ п/п	Зміст	Кількість годин		
		Всього	теоретичні	практичні
1	Вступ	1	1	-
2	Мистецтво італійського Відродження	7	5	2

3	Мистецтво Ренесансу в Україні	8	5	3
4	Західноєвропейське мистецтво XVII — XVIII ст.	10	7	3
5	Мистецтво бароко в Україні	9	6	3
8.	Підсумок	1	-	1
Всього		36	24	12

V РІК НАВЧАННЯ (8 КЛ.)

№ п/п	Зміст	Кількість годин		
		Всього	теоретичні	практичні
1	Вступ	2	2	-
2	Західноєвропейське мистецтво XIX ст.	30	20	10
3	Українське мистецтво XIX ст.	38	26	12
8.	Підсумок	2	-	2
Всього		72	48	24

VI РІК НАВЧАННЯ (9 КЛ.)

№ п/п	Зміст	Кількість годин		
		Всього	теоретичні	практичні
1	Вступ	2	2	-
2	Мистецтво Західної Європи та США XX ст. Модернізм та постмодернізм (44 год.)	44	28	16
3	Українське мистецтво кінця XIX-XX ст.	24	16	8
8.	Підсумок	2	-	2
Всього		72	46	26

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I РІК НАВЧАННЯ (4 КЛ.)

1. Вступ (1 год.)

Теоретична частина. Первинний інструктаж з техніки безпеки Основні поняття про мистецтво. Мистецтво та його види. Роль мистецтва у суспільстві та формуванні духовного світу людини.

2. Живопис (10 год.)

Теоретична частина. Живопис. Техніки живопису. Види живопису (станковий, монументальний живопис, мініатюра.). Жанри живопису. Засоби виразності в живопису.

Практична частина. Тестування, складання кросворду з теми «Види живопису»

3. Графіка (5 год.)

Теоретична частина. Графіка. Загальні поняття. Види графіки. Техніки графіки (малювальна та друкована графіка). Елементи книжкової графіки.

Практична частина. Тестування.

4. Скульптура (6 год.)

Теоретична частина. Скульптура. Загальні поняття. Матеріали і техніки скульптури. Види скульптури.

Практична частина. Тестування.

5. Архітектура (5 год.)

Теоретична частина. Архітектура. Загальні поняття. Конструкції і форми в архітектурі. Поняття про архітектурний стиль.

Практична частина. Фіксація елементів архітектури в конспектах.

6. Декоративно-прикладне мистецтво (8 год.)

Теоретична частина. Декоративно-прикладне мистецтво. Загальні поняття.

Художня вишивка. Ткацтво та килимарство. Художня обробка дерева та металу. Художня кераміка.

Практична частина. Складання кросворду

7. Підсумок (1 год.)

Практична частина. Семестрова контрольна робота. Оцінювання.

II РІК НАВЧАННЯ (5 КЛ.)

1. Вступ (1 год.)

Теоретична частина. Первинний інструктаж з техніки безпеки. Основні поняття про історію мистецтва. Програма на рік.

2. Мистецтво первісного суспільства (1 год.)

Теоретична частина. Хронологічні межі мистецтва первісного суспільства. Мистецтво пізнього палеоліту. Наскальні розписи (Альтаміра, Ласко, Фон-де-Гом). Культова пластика. Мистецтво мезоліту. Нові риси наскального живопису. Епоха неоліту. Виникнення нових видів мистецтва: архітектури, кераміки. Доба металів та розвиток торевтики.

3. Мистецтво Стародавнього Єгипту (6 год.)

Теоретична частина. Мистецтво Стародавнього Єгипту. Загальна характеристика, періодизація. Архітектура Стародавнього Єгипту. Скульптура Стародавнього Єгипту. Живопис Стародавнього Єгипту.

Практична частина. Фіксація в конспектах елементів архітектури Стародавнього Єгипту, постаті людини згідно єгипетського канону.

4. Мистецтво античності (16 год.)

Теоретична частина. Мистецтво античності. Загальна характеристика. Егейське мистецтво. Архітектура Стародавньої Греції. Поняття про ордерну систему. Скульптура Стародавньої Греції. Давньогрецька кераміка і вазопис. Мистецтво Стародавнього Риму. Загальна характеристика. Архітектура Стародавнього Риму. Скульптура та живопис Стародавнього Риму. Пізньоримське і ранньохристиянське мистецтво.

Практична частина. Фіксація в конспектах елементів давньогрецької ордерної системи (конструктивні особливості храму; дорична, іонічна та коринфська колони), тестування.

5. Мистецтво первісного ладу на території України (3 год.)

Теоретична частина. Мистецтво первісного ладу на території України. Загальна характеристика. Трипільська культура.

Практична частина. Замальовування характерних орнаментів трипільської кераміки.

6. Мистецтво первісного ладу на території України (3 год.)

Теоретична частина. Мистецтво первісного ладу на території України. Загальна характеристика. Трипільська культура, її унікальність. Трипільська кераміка, основні типи посудин, особливості розпису та його символіка.

Практична частина. Замальовування характерних орнаментів трипільської кераміки.

7. Скіфсько-сарматське мистецтво (6 год.)

Теоретична частина. Скіфсько-сарматське мистецтво. Загальна характеристика. Архітектура і будівництво Скіфії. Скіфська скульптура. Пам'ятки скіфського золотарства з царських курганів (Золота пектораль з Товстої Могили, срібна амфора з кургану Чортомлик, золотий гребінь з кургану Солоха). Мистецтво сарматів.

Практична частина. Контрольна робота.

8. Античне мистецтво Північного Причорномор'я (4 год.)

Теоретична частина. Античне мистецтво Північного Причорномор'я. Загальна характеристика. Архітектура міст Північного Причорномор'я. Скульптура і малярство Північного Причорномор'я.

7. Підсумок (1 год.)

Практична частина. Семестрова контрольна робота. Оцінювання.

ІІІ РІК НАВЧАННЯ (6 КЛ.)

1. Вступ (1 год.)

Теоретична частина. Первинний інструктаж з техніки безпеки. Програма та завдання на рік.

2. Мистецтво середньовіччя в Західній Європі (9 год.)

Теоретична частина. Мистецтво середньовіччя в Західній Європі. Загальна характеристика, періодизація. Архітектура романського періоду. Оборонний характер культових будівель (собор в Вормсі). Розвиток замкового будівництва. Романська скульптура. Романський живопис. Готична архітектура. Конструкції готичного собору. Видатні готичні собори Франції (Нотр Дам де Парі, Собор в Шартрі, собор в Реймсі, собор в Амьєні). Конструкції готичного собору. Готична скульптура і живопис. Вітражі готичних соборів. Книжкова мініатюра пізнього середньовіччя (розкішний часослов братів Лімбургів).

Практична частина. Тести, кросворди, опис пам'яток мистецтва.

3. Мистецтво Візантії (6 год.)

Теоретична частина. Мистецтво Візантії, його загальна характеристика, особливості та хронологічні межі розвитку. Архітектура Візантії. Формування хрестово-купольного храму. Основні конструктивні елементи та планування

хрестово-купольних храмів. Розвиток візантійського живопису. Іконографічний канон та система розпису храму. Візантійський іконопис. Ікона як специфічний тип культового станкового живопису.

Практична частина. Замальовування в конспектах структури хрестово-купольного храму та системи монументальних розписів візантійських культових будівель.

4. Мистецтво Київської Русі (12 год.)

Теоретична частина. Мистецтво Київської дохристиянської Русі (IX – X ст.). Мистецтво Київської Русі періоду розквіту (X — XI ст.). Архітектура Київської Русі. Поширення типу хрестово-купольного храму. Собор Св. Софії в Києві. Фрески і мозаїки давньоруських храмів. Іконопис Київської Русі. Володимирська Богоматір. Книжкова мініатюра Київської Русі. Мистецтво Київської Русі періоду феодальної роздробленості.

Практична частина. Тести, кросворди, опис пам'яток мистецтва.

5. Українське мистецтво XIV-першої половини XVI ст. (7 год.)

Теоретична частина. Загальна характеристика розвитку українського мистецтва XIV — першої половини XVI ст. Оборона архітектура XIV — першої половини XVI ст. Замкові комплекси України. Розвиток типу багатобаштового замкового комплексу (замки в Луцьку, Острозі, Кам'янець - Подільська та Білгород-Дністровська фортеці, Акерман та ін.). Скульптура — найменш розвинений вид мистецтва України доби середньовіччя. Живопис України XIV — першої половини XVI ст. Характерні риси середньовічної ікони, збережені пам'ятки (Волинська Богоматір, Юрій Змієборець з с. Станілі, ікони з Ванівки та ін.).

Формування українського триярусного іконостасу. Структура іконостасу. Книжкова мініатюра (Київський Псалтир).

Практична частина. Тести, кросворди, опис пам'яток фортифікаційного будівництва та іконопису. Замальовування схеми триярусного іконостасу.

7. Підсумок (1 год.)

Практична частина. Семестрова контрольна робота. Оцінювання.

IV РІК НАВЧАННЯ (7 КЛ.)

1. Вступ (1 год.)

Теоретична частина. Первинний інструктаж з техніки безпеки. Програма та завдання на рік.

2. Мистецтво італійського Відродження (7 год.)

Теоретична частина. Мистецтво італійського Ренесансу (XIII-XVI ст.). Загальна характеристика, періодизація. Архітектура Відродження в Італії. Живопис Раннього Відродження (творчість Джотто, С. Ботічеллі). Творчість майстрів Високого Відродження (Л. да Вінчі, Рафаель, Мікеланджело, Тиціан).

Практична частина. Тести, кросворди, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій.

3. Мистецтво Ренесансу в Україні (9 год.)

Теоретична частина. Мистецтво Відродження в Україні (друга половина XVI- перша половина XVII ст.). Загальна характеристика. Ренесансна архітектура Львова. Скульптура України другої половини XVI- першої половини XVII ст. Формування портретного жанру в українському живописі. Український іконопис другої половини XVI- першої половини XVII ст. Художнє оформлення українських першодруків.

Практична частина. Тести, кросворди, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій.

4. Західноєвропейське мистецтво XVII — XVIII ст. (10 год.)

Теоретична частина. Західноєвропейське мистецтво XVII ст. Загальна характеристика. Стиль бароко та його відображення в архітектурі, скульптурі та живопису. Творчість П. П. Рубенса. Творчість Веласкеса. Творчість Рембрандта. Стиль класицизм в мистецтві Франції. Загальна характеристика. Класицистична архітектура. Класицистична скульптура та живопис. Мистецтво XVIII ст. Стиль рококо.

Практична частина. Тести, кросворди, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій.

5. Мистецтво бароко в Україні (10 год.)

Теоретична частина. Мистецтво бароко в Україні (друга половина XVII — XVIII ст.). Загальна характеристика. Барокова архітектура України. Українська барокова ікона. Український бароковий портрет та його різновиди. Барокова гравюра України. Творчість українських майстрів в Росії (А. Лосенко, Д. Левицький, В. Боровиковський).

Практична частина. Тести, кросворди, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій.

7. Підсумок (1 год.)

Практична частина. Семестрова контрольна робота. Оцінювання.

V РІК НАВЧАННЯ (8 КЛ.)

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Первинний інструктаж з техніки безпеки. Програма та завдання на рік.

2. Західноєвропейське мистецтво XIX ст. (30 год.)

Теоретична частина. Мистецтво Західної Європи першої половини XIX ст. Загальна характеристика. Класицизм першої половини XIX ст. та його відображення в архітектурі, скульптурі та живопису (творчість Енгра, Ж. Л. Давида). Сіль романтизму. Живопис романтизму (творчість Т. Жеріко, Е. Делакруа). Творчість Ф. Гойї.

Мистецтво другої половини XIX ст. Загальна характеристика. Еклектика — провідний стиль архітектури другої половини XIX ст. Реалістичний живопис та графіка другої половини XIX ст. (творчість Ф. Мілле, Г. Курбе, О. Домьє). Мистецтво імпресіонізму (творчість Е. Мане, К. Моне, Е. Дега, О. Ренуара). Пуантилізм (творчість Ж. Сьора, П. Сіньяка) Постімпресіонізм (творчість В. ван Гога, П. Гогена, П. Сезанна, А. Тулуз-Лотрека).

Практична частина. Тести, кросворди, контрольна робота, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій, рефератів

3. Українське мистецтво XIX ст. (38 год.)

Теоретична частина. Мистецтво України першої половини XIX ст. Загальна характеристика. Класицизм в архітектурі України першої половини XIX ст. Український живопис першої половини XIX ст. Загальна характеристика. Романтизм — провідний напрямок українського живопису першої половини XIX ст. Романтичний портретний живопис першої половини XIX ст. Романтичний пейзаж в українському живописі першої половини XIX ст. Реалізм. Творчість Т. Г. Шевченка. Живописна спадщина Шевченка. Графіка Т. Г. Шевченка. Українське мистецтво другої половини XIX ст. Загальна характеристика. Еклектика в архітектурі України другої половини XIX ст. Реалізм — провідний напрямок українського живопису другої половини XIX ст.

Практична частина. Тести, кросворди, контрольна робота, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій, рефератів

7. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Семестрова контрольна робота. Оцінювання.

VI РІК НАВЧАННЯ (9 КЛ.)

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Первинний інструктаж з техніки безпеки. Програма та завдання на рік.

2. Мистецтво Західної Європи та США ХХ ст. Модернізм та постмодернізм (44 год.)

Теоретична частина. Художня культура ХХ ст. Стиль модерн в мистецтві межі ХІХ — ХХ ст. Архітектура модерну в Західній Європі. Творчість А. Гауді. Живопис та графіка модерну. Фовізм. Творчість А. Матісса. Примітивізм. Творчість А. Руссо. Кубізм. Творчість П. Пікассо. Скульптура першої половини ХХ ст. Архітектура 20 — 30 рр. ХХ ст. Аналіз основних напрямлень (функціоналізм, органічна архітектура, експресіонізм). Архітектура 40 — 50 рр. ХХ ст. Сюрреалізм. Творчість С. Далі. Мистецтво німецького експресіонізму. Загальна характеристика Західного мистецтва другої половини ХХ ст.

Практична частина. Тести, кросворди, контрольна робота, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій, рефератів

3. Українське мистецтво кінця ХІХ-ХХ ст. (24 год.)

Теоретична частина. Художня культура ХХ ст. Стиль модерн в мистецтві межі ХІХ — ХХ ст. Архітектура модерну в Західній Європі. Творчість А. Гауді. Живопис та графіка модерну. Фовізм. Творчість А. Матісса. Примітивізм. Творчість А. Руссо. Кубізм. Творчість П. Пікассо. Скульптура першої половини ХХ ст. Архітектура 20 — 30 рр. ХХ ст. Аналіз основних напрямлень (функціоналізм, органічна архітектура, експресіонізм). Архітектура 40 — 50 рр. ХХ ст. Сюрреалізм. Творчість С. Далі. Мистецтво німецького експресіонізму. Загальна характеристика Західного мистецтва другої половини ХХ ст.

Практична частина. Тести, кросворди, контрольна робота, опис пам'яток мистецтва. Підготовка презентацій, рефератів

7. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Семестрова контрольна робота. Оцінювання.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Учні мають знати:

- закономірності стильової еволюції зарубіжного та українського мистецтва;
- ступінь впливу історико-культурної ситуації на тенденції в мистецтві;
- типові риси, притаманні окремим мистецьким стилем та творчості окремих митців;
- специфічні особливості розвитку мистецтва України в цілому та в окремих регіонах;
- програмні пам'ятки світового та українського мистецтва.

Учні мають вміти:

- характеризувати окремі стилі та напрямки мистецтва окремого історико-культурного періоду;
- аналізувати конкретні пам'ятки; визначати стилістику і хронологічну належність окремих творів мистецтва та комплексів творів;
- здійснювати емоційно-осмислене сприймання творів мистецтва;
- добирати, систематизувати та аналізувати різноманітні мистецтвознавчі матеріали.
- застосовувати одержані знання при виконанні конкретного завдання;
- аналізувати та оцінювати інформацію, робити власні узагальнення та висновки, а також обґрунтовано їх обстоювати.

Учні мають набути досвіду:

- емоційно-осмисленого сприймання творів мистецтва;
- практичної діяльності в галузі історії мистецтва (аналіз пам'яток мистецтва, робота з мистецтвознавчими джерелами, узагальнення матеріалів).

Формою демонстрації досягнень учнів є окремі практичні завдання, результати семестрових контрольних робіт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева В. А. Что такое искусство. — М., 1991.
2. Алпатов В. М. Етюды по всеобщей истории искусств. — М., 1979.
3. Асеев Ю. С. Джерела. Мистецтво Київської Русі.— К., 1980.
4. Асеев Ю. С. Шедевры світової архітектури. — К., 1982.
5. Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини XVII - XVIII ст. — К., 1981.
6. Випер Б. Р. Искусство Древней Греции. — М., 1972.
7. Всеобщая история искусств. В 6 т. — М., 1956-1966.
8. Гольдштейн А. Ф. Зодчество. — М., 1979.
9. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. В 2 т.— Львів, 2000.
10. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств. — М., 1968.
11. История зарубежного искусства. — М., 1983.
12. История искусства зарубежных стран. — М., 1980.
13. Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. — К., 1994.
14. Історія української архітектури / за ред. В. І. Тимофієнка. — К., 2003.
15. Крвавич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посіб. У 3 ч. Ч 1. — Львів., 2003.
16. Крвавич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посіб. У 3 ч. Ч 2. — Львів., 2004.
17. Лобановський Б. Б., Говдя П. І. Українське мистецтво другої половини XIX - початку XX ст. — К., 1983.
18. Матье М. Э. Искусство Древнего Египта. — М., 1958.

19. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: Навч. посіб. — К., 2002.
20. Нессельштраус У. Г. Искусство Западной Европы в средние века. — М., 1964.
21. Овсійчук В. А. Українське мистецтво XIV- першої половини XVII ст. — К., 1985.
22. Павлов В. В. Образы прекрасного. — М., 1979.
23. Степовик Д. В. Українське мистецтво першої половини XIX ст. — К., 1982.
24. Степовик Д. В. Історія української ікони X-XX століть. — К., 1996.
25. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. — К., 1994.
26. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. — Львів, 1993.
27. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. — К., 1993.
28. Українська графіка XI- початку XX ст.—К., 1994.
29. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX- початку XX ст. — К., 2002.
30. Уманцев Ф. С. Мистецтво Давньої України. Історичний нарис. — К., 2002.

**ПРОГРАМА ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ "МЕТОДИКА
НАПИСАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ З ІСТОРІЇ
МИСТЕЦТВА"
МЕТОДИКА НАПИСАННЯ ТВОРЧИХ РОБІТ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА
(9 КЛАС)**

Навчальна програма художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти для Школи образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді. 1 рік навчання.

Автор:Промська О. Л. – педагог Школи образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Випускна робота з історії мистецтва є формою самостійних науково-дослідницьких пошуків учня Школи образотворчого мистецтва під керівництвом викладача і виявляє вміння систематизувати, використовувати одержані знання з історії мистецтва, демонструє готовність до самостійної практичної діяльності. Учні, які успішно виконали і своєчасно оформили випускну роботу, допускаються до захисту.

Програма «Методика написання творчих робіт з історії мистецтва» включає вимоги та поради для учнів 9 класу Школи образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді щодо підготовки та написання випускних робіт з історії мистецтва. Зміст програми допоможе визначити тематику випускної роботи, одержати чітке уявлення про її завдання і структуру та організувати науково-дослідницьку роботу над нею. Програма містить також рекомендації щодо оформлення випускних робіт та порядок організації їх захисту.

Навчальна програма реалізується у Школі образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді. Навчальна програма пройшла апробацію, яка засвідчила її високу ефективність у досягненні прогнозованих результатів. Основна увага при формуванні змісту програми приділялася забезпеченню системності, наступності та безперервності художньо-естетичної освіти при підготовці дітей в Школі образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді. В основу програми покладена ідея вивчення теоретичного циклу (історії мистецтва, історії декоративно-прикладного мистецтва) як невід'ємної складової системи профільної освіти в Школі образотворчого мистецтва, спрямованої на розвиток особистісно-оцінного ставлення до мистецтва, здатності до сприймання і творення художніх образів, потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовираженні. Пропонована програма побудована на основі особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів.

Навчальна програма розрахована на учнів 9 класу Школи образотворчого мистецтва (15 — 17 років). Навчальна програма розрахована на 1 рік навчання, 72 години, по 2 години на тиждень.

Метою навчальної програми «Методика написання творчих робіт з історії мистецтва» є створення умов для розвитку інтелектуально-творчого потенціалу дитини; формування дослідницьких компетентностей, розвиток критичного мислення.

Завдання програми:

- сформувати систему знань про дослідницьку діяльність в галузі історії мистецтва;
- сприяти самостійним науково-дослідницьким пошукам, проведеним на ґрунті аналізу мистецтвознавчих джерел;
- поглибити рівень спеціальної підготовки учня-випускника, здатність застосовувати одержані знання при виконанні конкретного завдання;
- сформувати вміння аналізувати та оцінювати інформацію, робити власні узагальнення та висновки, а також обґрунтовано їх обстоювати.
- розвинути соціально-творчу активність й естетичне ставлення до творів мистецтва, явищ художньої культури;
- сприяти накопиченню теоретичних знань з основ художньої культури;
- сформувати потребу творчої діяльності в галузі історії мистецтва;
- сформувати практичні навички в галузі дослідницької діяльності;
- сприяти самореалізації дитини в соціумі засобами мистецтва;
- сприяти професійному самовизначенню.

Наукове керівництво випускною роботою покладається на викладача. Його обов'язками є:

- визначати тему випускної роботи, розробляти за участю учня завдання з випускної роботи;
- систематично контролювати виконання робочого плану учня;
- перевіряти якість окремих частин виконаної роботи, допомагати в усуненні недоліків.

Учням надається право вибору теми випускної роботи, разом з тим, учень може запропонувати для випускної роботи свою тему.

Робочий план складається учнем разом з педагогом. В робочому плані конкретизується структура випускної роботи, накреслюються методи дослідження, джерела для вивчення, об'єкти для аналізу, хронологічні межі завдання, необхідний ілюстративний матеріал та інші завдання. Випускна робота повинна бути виконана до встановленої дати контрольних випробувань. Вона перевіряється викладачем. Недоброякісно виконана робота повертається учню з вказівками, що виправити, доробити і за який термін.

Основними елементами структури випускної роботи є вступ, основна частина, заключна частина («Висновки»), список використаної літератури, додатки.

Вступна частина включає мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Основна частина поділяється на логічно пов'язані між собою розділи і підрозділи. Кількість розділів і підрозділів встановлюються учнем за домовленістю з викладачем. Текстова частина випускної роботи повинна бути

ретельно відредагована. Ілюстративний матеріал повинен бути розміщений у "Додатках" до випускної роботи. Робота повинна розкривати сутність, суттєві риси та закономірності об'єкту дослідження. Кожен розділ випускної роботи повинен містити узагальнені висновки з питань, розглянутих у розділі.

Заключна частина є підсумком всієї випускної роботи. У стислій формі систематизуються і викладаються висновки, до яких прийшов учень в результаті проведеної роботи. Потрібно сформулювати декілька найважливіших положень, які містять досягнуті учнем результати власного аналізу теми.

Обов'язковим елементом випускної роботи повинен бути «Список використаної літератури». Список оформлюється в певній послідовності. Література розташовується за алфавітним порядком прізвищ авторів та назв. Всі записи у «Списку використаної літератури» подаються у відповідності з діючим Державним стандартом щодо бібліографічного опису творів друку. Відхил від стандарту вважається недоліком роботи.

В Додатках можуть бути представлені репродукції, схеми, таблиці та інші ілюстративні матеріали. До завершеної випускної роботи додається текст виступу (2-3 сторінки тексту).

Особливу увагу слід звернути на оформлення випускної роботи. Випускна робота повинна бути відредагована педагогом, відповідно надрукована (написана) та вчитана учнем. Всі складові випускної роботи розташовуються у такій послідовності:

1. Титульний аркуш
2. Відгук педагога
3. Зміст випускної роботи
4. Текстова частина
5. Список використаної літератури
6. Додатки

Обсяг випускної роботи 25 і більше сторінок тексту. Сторінка випускної роботи повинна мати поля: ліве-30 мм, верхнє, праве і нижнє-25 мм. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, але на ньому цифра "1" не ставиться. На наступній сторінці "Зміст" проставляється цифра "2", далі нумерація проставляється на листках з текстовою частиною роботи.

Захист випускних робіт проводиться в Рівненському міському Палаці дітей та молоді на засіданні екзаменаційної комісії. Дата і години захисту встановлюються педагогічною радою ШОМ. Члени комісії попередньо ознайомлюються із змістом випускних робіт. Тривалість захисту однієї випускної роботи не повинна перевищувати 15 хвилин. Під час виступу учня демонструється наочний матеріал. У своєму виступі учень повинен сформулювати мету та завдання, які він ставив перед собою, стисло викласти зміст роботи та розкрити висновки за результатами дослідження.

Оцінка випускних робіт приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії і оформляється відомістю.

Учні, які подали випускну роботу, що не відповідає встановленим вимогам, до захисту не допускаються.

Результати захисту оголошуються в той же день після оформлення відомості.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Зміст	Кількість годин		
		Всього	теор.	практ.
1	Вступ	2	2	-
2	Визначення теми випускної роботи, аналіз літератури з даної теми.	4	4	-
3	Складання і затвердження робочого плану випускної роботи	4	-	4
4	Написання і коригування вступної частини роботи	6	-	6
5	Написання і коригування першого розділу роботи	10	-	10
6	Написання і коригування другого розділу роботи	10	-	10
7	Написання і коригування третього розділу роботи.	10	-	10
8	Формулювання висновків випускної роботи	8	-	8
9	Оформлення списку використаної літератури та додатків	6	-	6
10	Оформлення випускної роботи	4	-	4
11	Підготовка виступу до захисту	4	-	4
12	Підсумок. Аналіз і коригування виступу	4	-	4
Всього		72	6	66

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Поняття про випускну роботу з історії мистецтва. Ознайомлення зі структурою науково-дослідницької роботи, сутністю основних структурних частин. Вимоги до написання та оформлення випускної роботи з історії мистецтва. Первинний інструктаж з техніки безпеки.

2. Визначення теми випускної роботи, аналіз літератури з даної теми (4 год.)

Теоретична частина. Робота над тематикою наукового дослідження. Аналіз орієнтовних тем випускних робіт. Визначення робочої теми дослідження. Аналіз наявної літератури з теми роботи, Інтернет-джерела. Особливості пошуку інформації в мережі Інтернет. Вимоги до оформлення списку літератури, інтернет-джерел.

3. Складання і затвердження робочого плану випускної роботи (4 год.)

Практична частина. Робота учнів з літературою. Складання орієнтовного робочого плану випускної роботи з історії мистецтва. Коригування робочого плану викладачем. Визначення орієнтовних строків написання окремих частин наукового дослідження.

4. Написання і коригування вступної частини роботи (6 год.)

Практична частина. Робота учнів над вступною частиною дослідження. Формулювання мети та завдань, предмету і об'єкту дослідження. Обґрунтування актуальності теми роботи. Коригування вступної частини роботи педагогом.

5. Написання і коригування першого розділу роботи (10 год.)

Практична частина. Робота учнів над першим розділом роботи. Опрацювання джерел з теми дослідження. Аналіз теоретичного матеріалу. Написання першого розділу. Формулювання висновків до розділу. Оформлення посилань на джерела. Коригування першого розділу.

6. Написання і коригування другого розділу роботи (10 год.)

Практична частина. Робота учнів над другим розділом роботи. Опрацювання джерел. Аналіз теоретичного матеріалу. Написання другого розділу. Формулювання висновків до розділу. Оформлення посилань на джерела. Коригування (або доповнення) другого розділу.

7. Написання і коригування третього розділу роботи (10 год.)

Практична частина. Робота учнів над третім розділом роботи. Опрацювання джерел. Аналіз теоретичного матеріалу. Написання третього розділу. Формулювання висновків до третього розділу. Оформлення посилань на джерела. Коригування (або доповнення) третього розділу.

8. Формулювання висновків випускної роботи (8 год.)

Практична частина. Робота учнів над формулюванням загальних висновків випускної роботи. Аналіз роботи та визначення основних результатів дослідження. Стислий виклад основних результатів дослідження. Коригування (або доповнення) загальних висновків роботи.

9. Оформлення списку використаної літератури та додатків (6 год.)

Практична частина. Робота учнів над оформленням списку використаної літератури. Доповнення списку. Оформлення додатків. Складання списку ілюстрацій. Оформлення візуального ряду (ілюстрацій, схем та ін.).

10. Оформлення випускної роботи (4 год.)

Практична частина. Робота учнів над загальним оформленням випускної роботи. Редагування текстової частини. Доповнення візуального ряду (за необхідністю). Друк та зшивання роботи.

11. Підготовка виступу до захисту (4 год.)

Практична частина. Робота учнів над виступом до захисту роботи. Вимоги до виступу, його основні структурні частини, тривалість та рівень змістовності. Складання виступу.

12. Підсумок. Аналіз і коригування виступу (4 год.)

Практична частина. Коригування виступу, добір візуального ряду до виступу, розробка презентації.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Учні мають знати:

- основи дослідницької діяльності в галузі історії мистецтва;
- основні вимоги до науково-дослідницької роботи;
- структуру випускної роботи з історії мистецтва;
- вимоги до оформлення випускної роботи та порядку її захисту.

Учні мають вміти:

- здійснювати емоційно-осмислене сприймання творів мистецтва;
- здійснювати самостійні науково-дослідницькі пошуки, проведені на ґрунті аналізу мистецтвознавчих джерел;
- аналізувати та оцінювати інформацію, робити власні узагальнення та висновки, а також обґрунтовано їх обстоювати.

- самостійно виконувати всі етапи написання випускної роботи; планувати, організовувати і контролювати свою роботу;

Учні мають набути досвіду:

- практичної діяльності в галузі теоретичних досліджень з історії мистецтва;
- створення власних науково-дослідницьких робіт з історії мистецтва;
- самореалізації в соціумі засобами мистецтва та соціально-творчої активності.

Формою демонстрації досягнень учнів є захист випускної роботи з історії мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

Література з історії мистецтва

1. Алексеева В. А. Что такое искусство. — М., 1991.
2. Алпатов В. М. Этюды по всеобщей истории искусств. — М., 1979.
3. Асеев Ю. С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. — К., 1980.
4. Асеев Ю. С. Шедеври світової архітектури. — К., 1982.
5. Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини XVII - XVIII ст. — К., 1981.
6. Випер Б. Р. Искусство Древней Греции. — М., 1972.
7. Всеобщая история искусств. В 6 т.— М., 1956-1966.
8. Гольдштейн А. Ф. Зодчество. — М., 1979.
9. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. В 2 т. — Львів, 2000.
10. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств. — М., 1968.
11. История зарубежного искусства. — М., 1983.
12. История искусства зарубежных стран. — М., 1980.
13. Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. — К., 1994.
14. Історія української архітектури / за ред. В. І. Тимофієнка. — К., 2003.
15. Крвавич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посіб. У 3 ч. Ч 1. — Львів., 2003.
16. Крвавич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посіб. У 3 ч. Ч 2. — Львів., 2004.
17. Лобановський Б. Б., Говдя П. І. Українське мистецтво другої половини XIX - початку XX ст. — К., 1983.
18. Матье М. Э. Искусство Древнего Египта. — М., 1958.
19. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура XX століття: Навч. посіб. — К., 2002.
20. Нессельштраус У. Г. Искусство Западной Европы в средние века.—М., 1964.
21. Овсійчук В. А. Українське мистецтво XIV- першої половини XVII ст.—К., 1985.
22. Павлов В. В. Образы прекрасного. — М., 1979.
23. Степовик Д. В. Українське мистецтво першої половини XIX ст. — К., 1982.
24. Степовик Д. В. Історія української ікони X-XX століть. — К., 1996.
25. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. — К., 1994.

26. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. — Львів, 1993.
27. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. — К., 1993.
28. Українська графіка XI- початку XX ст. — К., 1994.
29. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX- початку XX ст. — К., 2002.
30. Уманцев Ф. С. Мистецтво Давньої України. Історичний нарис. — К., 2002.

Література з методики написання науково-дослідницьких робіт

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. — К.: Либідь, 1997. — 376 с.
2. МАН: підготовка науково-дослідницьких проєктів / упор. М. Голубенко. — К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. — 128 с.
3. Проєктна діяльність у школі / упор. М. Голубенко. — К.: Шк. світ, 2007. — 128 с.
4. Сидоренко В. К., Дмитренко В. П. Основи наукових досліджень. — К.: РННЦ “ДІНІТ”, 2000. — 259 с.